

TEMPS MODERNS

Núm. Especial

(John Ford)

Maig 1995

FULLS DE CINEMA

Homèric!

És una expressió que usa un personatge «secundari» de *The quiet man*: aquell de cabriol, el whisky i el capellet que fa de guia-Sancho i component matrimonial a John Wayne. Ho diu, per exemple, per qualificar una bona baralla. I hi ha tota una ètica i una estètica condensades en l'expressió. I una ironia, clar, però aquesta no és del personatge.

M'agrada citar-lo en parlar de Ford. En primer lloc perquè el director ve a simbolitzar per mi la cristallització del western com a gènere: una èpica que ens ho pot semblar més vist des d'uns USA que, joves i pobres de passat històric es construïen per aquesta via una mitologia peculiar —que s'acabaria imposant a la resta del món—, de manera que potser, ara i aquí, sabem més, més històries, si més no, de la frontera aquella —que Ford va filmar amb reconeguda i ferma poesia—, de la guerra d'invasió aquella, o colonització, o el que sia que fos, de la Guerra civil aquella, que de molts d'aspectes de la nostra pròpia història.

Però també em sembla representativa de Ford, la seqüència, perquè la protagonitza un dels seus inoblidables, tan ben dibuixats amb pocs trets, personatges secundaris, que no ho eren tant, ja que el mateix Ford va deixar dit que la credibilitat d'una història depenia d'aquests personatges.

Que ell excel·lia en dibuixar personatges que eren una mica més, caràcters, prototips, ho demostra sense anar més lluny la mítica diligència on viatjava un cast quasi complet de la llegenda fronterera i el seu gènere cinematogràfic. Entre ells,

el tafur, el cavaller sudista amb la vida destruïda per la guerra, però intacte el sentit de l'honor: un altre tret inoblidable del Ford estimat des de les sessions contínues i els dissabtes televisius. Sempre m'han agradat especialment aquests sudistes fordians, el seu missatge conciliador —«nacional»?— a partir de la camaraderia, aquest sentit de l'honor: a *La legió invencible*, el vell coronel Wayne torna el nom i la dignitat, enterrant-lo cobert amb la senyera confederada al soldat Smith, un coronel sudista que no volgué renunciar a la milícia.

Però no puc recordar com es titula aquella exquisida comèdia «menor», a la qual veterans iankis i rebels celebren els seus mítings parets per paret i acaben renunciant a les seves «homèriques» disputes per tal de col·laborar a resoldre el drama familiar d'un vell general, o coronel, o el que sia: els secundaris «de sempre», més caràcters que personatges esdevenien aquí protagonistes d'una amable i sentimental comèdia sobre aquests valors de reconciliació i camaraderia, també sobre la vida de poble que ens torna, potser, a una Arcàdia o una Irlanda on, a vegades, idealment potser, les valls del conviure són verdes. I els homes i les dones, capaços de gestes, gateres i baralles «homèriques».

MIQUEL CARDELL

"SA NOSTRA"
100
Anys Cinema

MUNTATGE: OTHO LOVERING
 DURACIÓ: 122 minuts.

THE SEARCHERS
(CENTAUROS DEL DESIERTO), 1956

DIRECTOR: JOHN FORD
 PRODUTOR: C.V. WHITNEY
 PRODUCCIÓ: C.V. WHITNEY PICTURES
 GUIÓ: FRANK S. NUGENT. Basada en la novel·la d'ALAN Le MAY.
 FOTOGRAFIA: WINTON C. HOCH
 MÚSICA: MAX STEINER
 DIR. ARTÍSTICA: FRANK HOTALING I JAMES BASEVI
 MUNTATGE: JACK MURRAY
 DURACIÓ: 119 minuts.

INTÈRPRETS:

JOHN WAYNE (ETHAN EDWARDS)
 JEFFREY HUNTER (MARTIN PAWLEY)
 VERA MILES (LAURIE JORGENSEN)
 WARD BOND (CAPITÀ REB SAMUEL CLAYTON)
 NATALIE WOOD (DEBBIE EDWARDS)
 JOHN QUALEN (LARS JORGEN SEN)

Excepcional obra mestra de Ford, possiblement es tracta de la millor pel·lícula realitzada per ell i, tal vegada, una de les millors de tots els temps.

Ford utilitza a fons el seu gust per la condensació i evita mostrar o explicar esdeveniments fonamentals pel decurs de l'acció. És més el que s'endeuina que el que sabem amb certesa dels seus personatges. Fa servir recursos molt utilitzats en el cinema mut. Usant amb habilitat sobre els girs expressionistes: mort en off de Brat Jorgensen, condensació dramàtica de l'atac indi al cementiri, la silueta del comanxe retallada sobre la nina.

El "Monument Valley" mai no havia estat utilitzat tan encertadament i contundent. Els indis donen la sensació de ser l'encarnació definitiva del país i semblen realment sorgir de la terra.

THE MAN WHO SHOT LIBERTY VALANCE
(EL HOMBRE QUE MATÓ A LIBERTY VALANCE), 1962

DIRECTOR: JOHN FORD
 PRODUTOR: WILLIS GOLDBECK
 PRODUCCIÓ: JOHN FORD PRODUCCIONS
 GUIÓ: WILLIS GOLDBECK I JAMES WARNER BELLAH basat en el relat de DOROTHY M. JOHNSON.
 FOTOGRAFIA: WILLIAM H. CLOTHIER
 MÚSICA: CYRIL J. MOCKRIDGE
 DIR. ARTÍSTICA: HAL PEREIRA I EDDIE IMAZU

INTÈRPRETS:

JOHN WAYNE (TOM DONIPHON)
 JAMES STEWART (RANSOM STODDARD)
 VERA MILES (HALLIE STODDARD)
 LEE MARVIN (LIBERTY VALANCE)
 EDMOND O'BRIEN (DUTON PEABODY)
 ANDY DEVINE (LINK APPELYARD)
 JOHN CARRADINE (STAR BUCKE)

És una reflexió sobre el procés de legalització de l'oest. La pel·lícula s'articula sobre grups seqüencials que insisteixen a separar els esdeveniments i la seva significació en tres espais simultanis i annexes uns amb els altres: el menjador, lloc on es desenvolupa la llegenda, ben il·luminat; la cuina en penombra, on es duen a terme els esdeveniments i se produeix la revelació de la seva vertadera lectura; el carrer, obscur, tenebrós, per on surt i desapareix el dimoni de Liberty Valance

THE QUIET MAN
(EL HOMBRE TRANQUILLO), 1952

DIRECTOR: JOHN FORD
 PRODUTOR: JOHN FORD I MERIAN C. COOPER
 PRODUCCIÓ: ARGOSY PICTURES / REPUBLIC
 GUIÓ: FRANK S. NUGENT, basat en un relat de MAURICE WALSH.
 FOTOGRAFIA: WINTON C. HOCH
 MÚSICA: VICTOR YOUNG
 DIR. ARTÍSTICA: FRANK HOTALING
 MUNTATGE: JACK MURRAY
 DURACIÓ: 117 minuts.

INTÈRPRETS:

JOHN WAYNE (SEAN THORNTON)
 MAUREEN O'HARA (MARY KATE DANAHER)
 VICTOR MACLAGLEN (RED WILL DANAHER)
 BARRY FITZGERALD (MICHAEELEN OGE FLYNN)
 WARD BOND (Pare PETER LONERGAN)
 ARTHUR SHIELDS (Reverend CYRIL PLAYFAIR)

Titllada com a joia menor adscrita al gènere de la comèdia, amb el pas dels anys s'ha guanyat l'acceptació dels intel·lectuals i el reconeixement de la crítica cinematogràfica mundial.

Ford reflexiona sense cap mena de pietat sobre l'ésser humà i les seves relacions essencials sobre les arrels de la persona com a única font de la qual brollen les virtuts i la cristal·lització dins d'una cultura determinada.

Hi ha una encertada utilització del vent i la pluja com a forces naturals en correspondència amb els impulsos naturals dels personatges.